

NIEUW FONDS DOCUMENTEERT NUTTIGE PLANTEN

Plantenkennis verspreiden in Afrika

‘De meeste Afrikaanse landen weten niet wat ze in huis hebben aan plantenrijkdom’, zegt Jan Siemonsma. Hij richtte het Plant Resources of the World Fonds op, dat boeken en cd-roms uitgeeft met kennis over planten die eetbaar, geneeskrachtig of op andere manieren nuttig zijn. TEKST ALEXANDRA BRANDERHORST FOTOGRAFIE CLAUDE THOUVENIN/LINEAIR

Vrouwen in Benin leerden natuurlijke kleurstoffen winnen uit sorghum. In Nigeria maakte de in vergetelheid geraakte bladgroente spiderplant een comeback. En onderzoekers van universiteiten in onder meer Kenia, Ghana en Uganda registreerden de werking van traditionele medicinale planten. Al deze projecten maakten gebruik van de informatie van Plant Resources of Tropical Africa (PROTA), een stichting die van 2000 tot 2013 nuttige plantensoorten documenteerde.

‘Veel planten kunnen worden gebruikt als voedsel, als medicijn of als leverancier van bijvoorbeeld hout of vezels. Maar de meeste Afrikaanse landen weten niet wat ze in huis hebben aan plantenrijkdom’, vertelt Jan Siemonsma, die jarenlang projectleider was bij PROTA. Nu is hij bestuurslid van het nieuwe Plant Resources of the World Fonds (PROW Fonds), dat in samenwerking met het Wageningen Universiteits Fonds de erfenis van de stichting beheert.

‘Er zijn acht- tot negenduizend planten in tropisch Afrika waarvan we weten dat ze gebruikswaarde hebben. Daarvan hebben we er zo’n vierduizend in kaart gebracht’, aldus Siemonsma. ‘Door de die voor het voetlicht te brengen, dragen we bij aan het behoud van de kennis over die planten, en aan het behoud van die soorten.’ De planten kunnen de lokale bevolking voorzien van extra inkomsten, maar ook hun voedselaanbod vergroten.

De beschrijvingen van de planten staan in boeken, op cd-roms en in de database PROTA4U. Van elke

plant zijn de kenmerken, groei, teelt, inhoudstoffen en gebruiksmogelijkheden beschreven, vergezeld van een botanische tekening en een kaartje van de verspreiding in Afrika. De database is tot stand gekomen met financiering van de Bill & Melinda Gates Foundation en wordt meer dan een half miljoen keer per jaar geconsulteerd. ‘Vooraf onderzoekers van universiteiten en kennisinstituten overal ter wereld maken gebruik van de database voor onderwijs en onderzoek.’

BOEKEN POPULAIR

In veel Afrikaanse landen, waar het internet niet altijd beschikbaar is, zijn ook de boeken en cd-roms populair. Met hulp van het CTA in Wageningen, dat landbouwkundige informatie in ontwikkelingslanden verspreidt, zijn er in Afrika al 22 duizend boeken en negenduizend cd-roms verkocht. De boeken zijn zowel in het Frans als Engels te verkrijgen.

Er zijn boeken en cd-roms uitgekomen over granen en peulvruchten, groenten, tropisch hardhout, plantaardige oliën, vezelplanten en verfstoffen. Ook zijn

‘In Afrika kunnen veel mensen baat hebben bij deze kennis’

Medicinale kruiden op een lokale markt.

de eerste twee van vijf boeken over medicinale planten verschenen. In Afrikaanse landen zijn vooral de boeken over groenten en medicijnen populair. ‘Miljoenen Afrikanen zijn afhankelijk van traditionele medicinale planten. Er is grote behoefte aan betrouwbare informatie over de werking’, verklaart Siemonsma.

De documentatie en redactie daarvan is arbeidsintensief. ‘Het gaat om het verzamelen, verifiëren en samenvatten van bestaande kennis die vaak van ver komt, bijvoorbeeld vanuit bibliotheken van Afrikaanse universiteiten’, legt Siemonsma uit. PROTA werkte dan ook met lokale auteurs, en had verschillende kantoren en een groot netwerk in Afrika.

In 2013 bloedde het project financieel dood, toen de Nederlandse overheid bezuinigde op ontwikkelings-samenwerking. Uitgaven over fruit, siergewassen, voedergewassen, knolgewassen en hulpgewassen, zoals bodembedekkers, stonden nog op stapel. De zoektocht naar andere structurele subsidieverstrekking leverde niets op.

HERDRUKKEN

Siemonsma ging met vervroegd pensioen om zijn werkzaamheden onbezoldigd te kunnen voortzetten. De rechten van de database en de boeken vielen Wageningen University toe. De universiteit wil de database onderbrengen bij Naturalis. ‘We zagen dat de universiteit geen interesse had om de boekenserie en de cd-roms in de markt te houden.

Dat vonden we zonde, want er is nog steeds grote vraag naar. In 2014 gingen er nog 1400 boeken en 800 cd-roms naar Afrika.’ Daarom richtte Siemonsma met twee oud-collega’s in juni 2014 het PROW Fonds op, onder beheer van het Wageningen Universiteits Fonds.

‘Jaarlijks levert de boekverkoop zo’n vier- tot vijfduizend euro op. Daarvan kunnen we, aangevuld met het geld van donateurs en giften, de boeken blijven herdrukken en verspreiden. Als er meer geld binnenkomt, willen we in eerste instantie de medicinale planten afmaken.’ Met dat doel voor ogen blijft het PROW Fonds bezig met fondsenwerving. ‘We zouden natuurlijk graag de hele serie compleet maken. In Afrika kunnen veel mensen baat hebben bij deze kennis.’ ■

www.wageningenur.nl/prowfonds

PROW FONDS STEUNEN

Het Wageningen Universiteits Fonds (WUF) beheert verschillende fondsen op naam. Het Plant Resources of the World Fonds (PROW Fonds) maakt kennis over nuttige plantensoorten beschikbaar voor ontwikkelingslanden. U kunt het PROW Fonds steunen met een eenmalige gift, een periodieke schenking of een nalatenschap. *Info: wuf@wur.nl*